

Banking

Bank: according to Mr. Gilbert: bank is dealer in capital or money, it is an intermediate party between lender and borrower

دگیلبرتن مطابق: بانک دپیسو یا سرمایي معامله کونکی دی کوم چه دقرض اخیستونکی او قرض ورکونکی ترمنځ ددریم ګړی حیثیت لری یا دقرض ورکونکی او قرض اخیستونکی ترمنځ رابطه جوړونکی ته بانک وایی.

According to Mr. Kinly: Bank is an institution or organization which accepts deposit and advances loan.

دینباغلی کینلی مطابق: بانک یوه داسی اداره ده چه دخلکو څخه دامنات په توګه پیسی قبلوی او هغه پیسی بیا نور واخلکوته په قرض ورکوی.

Bank= is a financial organization which deals with other people money, it accepts deposit from those who has surplus amount of money at low rate of interest and advances loan to those who need finance of high rate of interest.

بانک یوه داسی مالی اداره ده کوم چه دنورو خلکو په پیسو باندی راکړه ورکړه ترسره کوی او دهغه چا څخه په کم سود سره پیسی دامنات په توګه قبلوی چاسره چه پیسی د ضرورت څخه زیاتی وی او هغه چاته یی په زیات سودسره په قرض ورکوی دچاچه پیسوته ضرورت وی.

The evolution of bank

دبانکونو تاریخچه: د ۱۵۴۸ کال څخه مخکی کله چه بانکونو وجود نه درلود نوخلکو به خپلی پیسی دحفاظت لپاره دتجارانو او زرګرانوسره ایښودلی دغه تجارانو او زرګرانو به دخلکوپه پیسو باندی تجارت ترسره کولو اود ضرورت په وخت کی به یی خلکوته خپلی پیسی نه واپس کولی ددی مشکل دحل لپاره په کال ۱۵۴۸ کی دجرمنی په **نیمبار** **Nuremburg** کی یوه غونډه وشوه او لومړی بانک رامنځته شو بیا دیرش کاله وروسته په ۱۵۷۸ کال کی د **GENEVA** په **نیمبارکی** لومړی مرکزی بانک رامنځته شو او اوسنی جدید بانکداری په نوم اسسه دپنج کی رامنځته شوه او دمداد نهمه په ۱۸۴۷ کال کی بانک جهانی رامنځته شوه په فغانستان کی لومړی بانک دپنج په ۱۳۰۰ کی رامنځته شوی دی دافغانستان مرکزی بانک په ۱۹۳۹ کال کی رامنځته شو.

1: Merchants

تجاران: دا هم یو ګروپ کسان وو چا سره به چه خلکو خپلی پیسی دحفاظت لپاره کیښودلی او دغه تجارانو به دخلکو په پیسی باندی کاروبار او ګټه کوله نو هریو تجار به داکوشش کاوه چه خلک خپلی پیسی ددوی سره دحفاظت لپاره کیږدی نو له همدی کبله دتجارانو ترمنځ رقابت رامنځته شو او خلکوته یی دپیسو په مقابل کی ګټه ورکول شروع کړل او له همدی ډای څخه د سود بنیاد کیښودل شو.

2: Money lenders

داهم یو ګروپ کسان وو چه په کم سود سره به یی پیسی اخیستی او هم به یی پیسی په زیات سود سره نورو خلکوته ورکولی دغه ګروپ کسانو **accepting deposit and advancing loan function** را منځته کړ.

3: Gold smith

داهم یو ګروپ کسانو وو چه د زرو کاروبار به یی کاوه خلکو به خپل قیمتی شیان لکه سره زر، سپین زر او دجیدادونو اسناد او داسی نور قیمتی شیان دحفاظت په توګه د زرګرانو سره کیښودل او زرګرانوبه دخلکو څخه دشیانو دحفاظت په بدل کی فیس اخیسته اوسنی جدیده بانکونه هم دخلکو دقیمتی شیانو دحفاظت اوساتنه کوی چه دغه کار د ګولډ سمیت په وخت کی رامنځته شوی و.

Types of bank

1: Types of bank according to function

A: Central bank

مرکزی بانک دیو مملکت تر ټولومهم او لوی بانک وی دغه بانک ددولت لخوا څخه ددی مقصد لپاره جوړیږی چه په هیواد کی دبانکداری نظام او بانکونه کنترول کړی مرکزی بانک دنورو ډیرو وظایفوسره په هیوادکی د نوی پیسو چاپولو یوازینی حق لری.

B: Commercial bank

تجارتی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی کوم چه د ګټی کولو په مقصد جوړیږی ددغی بانکونو اساسی وظیفه دخلکو څخه په کم سود سره دپیسو قبول دی او هغه پیسی بیا په زیاد سود سره نورو خلکوته ورکول کیږی دتجارتی بانکونو اساسی وظیفه ده.

C: Agriculture bank

زراعتی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی کوم چه ددولت له خوا څخه ددی مقصد لپاره جوړیږی چه دهیواد دزراعتی برخی ته وده اوپر مختګ ورکړی دغه بانکونه دهکانانوته لنډمهاله، منځ مهاله او اوږدمهاله قرضی ورکوی تر ټو دهکانان وکولی شی چه د بڼه معیار تخمونه، سری او زراعتی سامان آلات تر لاسه کړی همدارنګه زراعتی بانکونه دهکانانوته دزراعت په برخه کی روزنه ورکوی او نوی نوی تحقیقات کوی تر ټوپه هیوادکی دزراعت په برخه کی پیلوی شی .

D: Industrial bank

صنعتی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی کوم چه ددولت له خوانه ددی مقصد لپاره جوړیږی چه په ملک کی دصنعت برخی ته وده ورکړی دغه صنعتی بانکونه صنعت کارانوته مختلف ډول قرضونه ورکوی تر ټو دهغوی مالی ضروریات پوره شی همدارنګه دمالی مرستو نه

علاوه صنعتی بانکونه د صنعت کارانوسره د ضرورت په وخت کی تخنیکي مرستی هم کوی.

E: Investment bank

سرمایه گزارۍ کوونکی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی کوم چه د دولت لخوا څخه ددی مقصد لپاره جوړیږی چه په هیوادکی د سرمایه گزارۍ برخی ته وده اوپرمختگ ورکړی دغه بانکونه پخپله هم سرمایه گزارۍ کوی اونوروته هم د سرمایه گزارۍ کولوزمینه برابروی.

F: Cooperative bank

دا هغه بانکونوته ویل کیږی کوم چی د وروسته پاتی سیمود ودی اوپرمختگ لپاره د دولت لخوا څخه جوړیږی دغه بانکونه دکلیوالو او وروسته پاتی سیموخلکوسره دواړو وړو کاروبارونوکی مرسته اوهمکاری کوی.

2: Types of bank according to domicile

A: Foreign bank

خارجی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی دکوموبانکونوچه مرکزی دفتر دملک څخه بهر وی ددغه بانکونوکنترول او اداره هم دملک څخه بهردمرکزی دفترلخوا کیږی.

B: Domestic bank

دا هغه بانکونوته ویل کیږی دکوموچه مرکزی دفتر دهیواد دننه وی اوددغی بانکونوکنترول او اداره هم په ملک کی دننه دمرکزی دفتر لخوا ترسره کیږی

3: Types of bank according to ownership

A: Private sector bank

شخصی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی چه په هغه کی د **50%** څخه زیات سهمونه یا **Shares** دعامو خلکو وی او ددغی بانکونو کنترول هم دعامو خلکوپه لاس کی وی.

B: Public sector bank

دولتی بانکونه هغه بانکونوته ویل کیږی چی په کوموبانکونو کی **50%** څخه زیات سهمونه یا شئیرز د دولت سره وی اوددغی بانکونو کنترول او اداره هم د دولت په لاس کی وی.

4: Types of bank according to schedualization

A: Scheduled bank

هغه بانکونوته ویل کیږی کوم چه دمرکزی بانک سره راجستر وی او دهغوی په جدول کی شامل وی دغه بانکونه دمرکزی بانک سره یوڅه اندازه پیسی د ضمانت په توگه پدی بیایی

مرکزی بانک له ځان سره راجسټرکوی . کچیرته دغه بانک له چا څخه پیسی وختوی نو
مرکزی بانک به یی تاوان ورکوی

B: Non-scheduled bank

هغه بانکونوته وایی چی دمرکزی بانک سره راجسټر نه وی او دمرکزی بانک وصول او
قوانین په ځان نه تطبیقوی اوکه دچا څخه یی پیسی وختولی نو حکومت یی ذمه وار نه
دی.

Functions of commercial bank

1) Primary functions of commercial bank

A: Accepting deposit

کله چی یوکس وغواړی په بانک کی پیسی جمع کړی نو دغه پیسی تری بانک په کم سود
سره قبلوی . یعنی په بانک کی پیسی جمع کولوته وایی

1: Current account /deposit

جاری حساب: هغی حساب ته ویل کیږی چی هر وخت په کی مونږ پیسی جمع کولی شو او
هر وخت چی وغواړو پیسی تری راویستلی شو. پدی پیسو باندی بانک اوږدمهاله سرمایه
گزارۍ نشی کولی او پدی باندی بانک مشتری ته سود نه ورکوی.

2: Fixed account

هغه حساب ته ویل کیږی چی هر وخت مونږ نشو کولی چه پیسی تری وباسو یعنی پدی
حساب کی وخت مشخص وی د مثال په ډول چه ددری کالولپاره حساب جوړ کړی بیا
مخکی له دری کالو نشی کولی چه پیسی تری وباسی . پدی حساب باندی بانک مشتری ته
سود ورکوی اوکه چیرته مشتری ته دوخت څخه مخکی پیسوته ضرورت شو نویا بانک ته
عریضه لیکۍ بانک یوه هفته یا دوه هفتی وخت ورکوی.

3: Saving account

سپماحساب: پدی حساب کی هم د **Fixed account** غوندی د معلوم وخت لپاره پیسی اچول
کیږی کوم چی دوخت څخه مخکی نشی ویستلی خو فرق یی دادی چی ددی حساب څخه
یوڅه اندازه پیسی دوخت څخه مخکی ویستلی شی دمثال په ډول یوکس په خپل حساب کی
۱۰۰۰ روپی اچوی نو کولی شی دضرورت په وخت کی تری ۵۰۰ روپی وباسی . پدی
حساب باندی سود هم ورکول کیږی خو د **Fixed account** په پرتله کم.

4: Profit and loss account

دگتی او تاوان حساب: هغه حساب ته ویل کیږی کله چی مونږ په بانک کی پیسی
جمع کړو نومونږ دبانک سره په کاروبار کی شریکیږو که بانک په کاروبار کی گټه وکړی

مونږ ته به گټه راکوی اوکه په کاروبار کې تان وکړی نوتوان به ورکولو پدی حساب کې سود نه ورکول کيږي.

B: Advancing loan

قرض ورکول: بانک خلکو ته قرض ورکوي په زيات سود سره او خپله يې په کم سود سره اخلي.

1: Cash account

کیش حساب دی ته ویل کیږي چې یو چاته بانک پیسې دنگو په شکل ورکړي. ددی لپاره دا ضروری نه ده چې په بانک کې حساب ولري خو ددی په ضمانت کې به بانک ته یوڅه ورکوي.

2: Credit account

هغه قرض ته ویل کیږي کوم چې په کار کې اچول کیږي خو نغدي پیسې تری نشي ویستلي او سود يې د نغدي یا کیش حساب څخه زیات دی پدی کار کې باندي یواځی مونږ خریداری کولی شو او دادیوکال لپاره ورکول کیږي.

3: Overdraft

ددی قرض لپاره ضروری ده چې مونږ په بانک کې حساب ولرو کچیرته یوکس په بانک کې **10000** روپي ولري او داکس دبانک لپاره یو با اعتماد کس وی نوکولی شي چې دبانک څخه د **10000** روپو پرځای **11000** روپي وباسي. دی **1000** روپو ته چې دبانک څخه یې اضافه ویستلي **Overdraft** وایي او ددی اضافه روپو به بانک ته سود ورکوي.

Secondary function of commercial bank

1: Transfer of money

د تجارتی بانکونو بله دنده داده چې د پیسو انتقال دملک په داخل کې او هم د ملک څخه دباندی کوي او په مقابل کې یې بانک فیس اخلي د پیسو انتقال گټه دبانک پواسطه داده چې ددوه یا لسو دقیقو دننه کولای شو چې خپلی پیسې دملک دننه اوبهرته واستوو.

2: Foreign exchange money

د تجارتی بانکونو بله وظیفه داده چې دیوملک **Currency** دبل ملک په **Currency** بدلولی مثلاً یوکس غواړي چې په خارج ملک کې خریداری وکړي نوپه هغه ملک کې دخپل ملک **Currency** نشي استعمالولی نو د تجارتی بانکونو وظیفه ده چې دغه **Currency** دهمغه ملک **Currency** ته بدله کړي یواځی ډالر او ایرو نړیواله کرینسی ده چې په هر ملک کې استعمالیدی شي.

Investment fund :3

د تجارتی بانکونوبله وظیفه داده چی دوی پخپله په یوملک کی سرمایه گزاری کوی یعنی بانک ته خلک **Deposit** وکړی نوډینی یی خلکوته په قرض ورکړی اوباقی نورویسوباندی خپله سرمایه گزاری کوی.

Creation of credit :4

د تجارتی بانکونوبله وظیفه داده چی په ملک کی دپیسو عرضه زیاتوی مگر دپیسو عرضه دنوی پیسو په چاپولو پواسطه نه زیاتوی دا دقرض په ورکولوپواسطه زیاتوی مثلا یوکس ۱۰۰۰۰ روپی په بانک کی جمع کړی بانک دغه پیسی بل کس ته د **Credit card** په شکل ورکوی نو ددغی کریډیت کار پواسطه کولای شو چی مشتری خریداری وکړی نوهم ۱۰۰۰۰ په بانک کی پرتی وی اوهم یی خریدارته په قرض ورکړی وی اوهم بانک تری استفاده وکړی.

Facilitate foreign trade :5

دپه خارجی تجارت کی دتجارانوسره مرسته کوی مثلا لکه یوتجار دملک څخه بهر په کوم خارجی هیواد کی خریداری وکړی نو تجارتی بانکونه هم **Technically** او هم **Financially** کومک کوی یعنی تجارتی بانکونه هم په **Export** اوهم په **Import** کی دتجارانوسره مرسته کوی.

Agency function of commercial bank

Custodian of precious articles :1

دقیمتی شیانو حفاظت کول: د **Commercial bank** د **Agency** وظایفوڅخه یوه وظیفه ده چی دخلکو دقیمتی شیانو حفاظت کوی پدی شرط چی قانونی وی لکه سره زر، سپین زر، دکورونواسناد، دموژرو اسناد، او دټمکو اسناد ساتی په مقابل کی یی به دغه شخص بانک ته فیس ورکوی او ددغه شیانو ذمه واری به دبانک په غاړه وی.

Collection of income :2

د **Commercial** بانک د **Agency** وظایفوڅخه یوه وظیفه داده چی دخلکو عواید راجمع کړی که یوکس یا کمپنی چی نشی کولی خپل عواید ترلاسه کړی نو هغوی دتجارتی بانکونوسره قرارداد کوی چی زمونږه عواید راټول کړه اوبانک دغه عواید دخلکوڅخه راټولوی او ددی په مقابل کی به خپل فیس د موجوده کمپنی څخه اخلی او کیدی شی چی عام خلک یا شخصی کمپنی وی او یادولتی وی لکه دبرق بل.

Collection of cheques :3

د **Commercial bank** د **Agency** وظایفوڅخه یوه وظیفه داده چی دخپل مشتریانو **Cheques** راجمع کړی یوکس یا کمپنی نشی کولی چی دخپل مشتریانوڅخه **Cheques** ترلاسه کړی نو هغوی دبانک سره

قراردادکوی او بانک دهغوی لپاره هرځای کی غرفی لپوی او دهغوی **Cheques** راڅولوی پدی سره کمپنی هم رقابت کولی شی او هم دمشتری لپاره سهولیت دی او بانک ته به فیس ورکوی.

Payment of expenses :4

د تجارتی بانکونو د ایجنسی وظایفو څخه یوه وظیفه داده چی دخپل مشتریانو لپاره دهغوی **Payments** کوی او ددی لپاره شرط دادی چی ددواړو ترمنځ به لیکل شوی قرارداد وی او دواړه کسان به په بانک کی **Accounts** لری او دپیسو اندازه او وخت به یی معلوم وی او ددی په مقابل کی به بانک **Charges** اخلی.

Role of banks in economic development of a country

Promoting trade and industry :1

د بانک پواسطه په هیوادکی پرمختگ رامنځته کیږی یعنی بانک د صنعتی کمپنیوسره مرسته کوی او همدارنځه د سرمایه گزاری کوونکوسره مرسته کوی او پخپله هم سرمایه گزاری کوی چی پدی سره په ملک کی صنعت او عاید زیاتیږی، خلکوته کار پیدا کیږی او غربت له منځه ځی او صادرات هم کیږی.

Bank promotes capital formation :2

د بانک پواسطه دخلکوسرمایه زیاتیږی یعنی که یوکس په کورکی اضافی پیسی ولری او په بانک کی یی جمع کړی نوبانک ورته پدی پیسوباندی سود ورکوی بانک دغه پیسی بل کس ته په زیاد سودسره ورکوی او کوم کس چی پیسی د بانک څخه اخلی هغه هم پری کاروبارکوی چی پدی سره ددری واړو سرمایه زیاتیږی.

Investment in new enterprises :3

د بانکونویو اهمیت دادی چی دنوی کاروبارونوسره مرسته کوی او هغوی **Support** کوی.

Instruments of credit

1: Pay oral credit

دا دقرض ورکولو هغه طریقه ده په کوم کی چی قرض ورکونکی او قرض اخیستونکی دواړو سره د قرض لیکل شوی سند نه وی موجود.

2: Open book account

دا دقرض هغه طریقه ده په کوم کی چی دقرض ورکونکی سره دقرض لیکل شوی سند موجود وی خو د قرض اخیستونکی سره دقرض اخیستلو لیکل شوی سند نه وی موجود.

3: Documentary credit

دا دقرض هغه طریقه ده په کوم کی چی دقرض اخیستونکی او قرض ورکونکی دواړو سره دقرض لیکل شوی سند موجود وی.

TYPES OF DOCUMENTARY CREDIT

1: Negotiable instruments

2: None negotiable instruments

Negotiable instruments

هر هغه ليكل شوی سند کوم کی چی یوکس ته د پیسو تر لاسه کولو حق ورکوی او دیو کس څخه بل کس ته په اسانئ سره انتقالیږی **Negotiable instruments** بلل کیږی او دا په لاندی ډول دی.

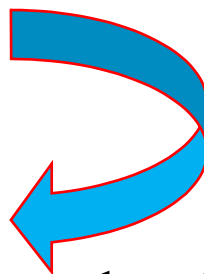
cheque :1

bill of exchange :2

Promissory :3

Open cheque :1

دا هغه چیک ته وایی کوم چیک چی صرف او صرف په هغه بانک کی جمع کیدلای شی چه دکوم بانک چیک وی یعنی دکوم بانک سره چی تعلق لری او په دغسی چیک باندی بانک خپل مشتری ته نغدی پیسی ورکوی او دا چیکونه په لاندی دری ډوله دی.

A: Barer cheque

دا هغه چیک ته وایی چی په کوم چیک باندی دیومشخص شخص نوم او دتذکری نمبر نه وی لیکل شوی او دغه چیک صرف په هغه بانک کی جمع کیدای شی چی دکوم بانک چیک وی او یو کس کولای شی چی پدغه چیک دبانک څخه نغدی پیسی تر لاسه کړی.

B: Order cheque

دا هغه چیک ته وایی په کوم چیک باندی چی دیومشخص کس نوم او دتذکری نمبر لیکل شوی وی او دهمدغی کس نه علاوه بل هیڅوک نشی کولای چی پدغه چیک باندی دبانک څخه نغدی پیسی تر لاسه کړی او داچیک هم صرف په هغه بانک کی جمع کیدای شی چی دکوم بانک چیک وی.

C: Cross cheque

هغه چیک ته وایی چی دکوم چیک په پورتنی چپ طرف کونج باندی دوه موازی کر لیبی را اېښکل شوی وی او په دغه چیک یومشتری کولای شی چی په هر یو بانک کی جمع کړی پدی چیک باندی بانک خپل مشتری ته نغدی پیسی نه ورکوی بلکی لومړی پیسی دمشتری اکاونټ ته انتقالیږی او بیا مشتری کولای شی چی دخپل حساب څخه نغدی پیسی تر لاسه کړی او دا چیک په لاندی دری ډوله دی.

i. General crossing

دا د **Cross cheque** هغه ډول دی چې دکوم چیک د موازی کرښو ترمنځ **And co** لیکلی وی او یا هیڅ هم نه وی لیکلی او دغسی چیک مشتری کولای شی په هر یو بانک کی جمع کړی.

ii. Special crossing

دا د **Cross cheque** هغه ډول دی چې دکوم چیک د موازی کرښو په منځ کی د یو مشخص بانک نوم لیکلی وی او مشتری دهمدغی بانک نه علاوه نشی کولای چی په بل بانک کی دغه چیک جمع کړی.

iii. Restrictive crossing

دا د **Cross cheque** هغه قسم دی چې دکوم چیک د موازی کرښو په منځ کی د مشخص کس او د مشخص بانک نوم ذکر شوی وی او دغسی چیک به صرف هغه کس په هغه بانک کی جمع کولای شی چی دکوم کس او دکوم بانک نوم موازی کرښو په منځ کی لیکل شوی وی.

Reasons for di hanging a cheque

Cheque not signed :1

کله چی یو حساب لرونکی چیک جاری کړی او په چیک باندی لاسلیک ونه کړی نو دغسی چیک دبانک لخوا نه قبلېږی .

Out dated cheque :2

کله چی یو چیک جاری شی او د جاری کیدو څخه تر شپږ میاشتو پورې په بانک کی جمع نه شی داسی چیک ته **Out dated** وایی او دغه چیک دبانک لخوا نه قبلېږی.

Insufficient balance :3

کله چی په چیک باندی دپیسو مقدار لیکل شوی وی او حساب لرونکی په حساب کی د موجوده پیسو مقدار څخه زیات وی نو دغسی چیک دبانک لخوا ردیږی.

Signature differ :4

کله چی په بانک کی د حساب لرونکی د نمونی په توگه شوی لاسلیک او په چیک باندی شوی لاسلیک دواړو کی فرق، توپیر موجود وی نو دغسی چیک بانک ردوی.

No date on cheque :5

کله چی په چیک باندی تاریخ نه وی لیکل شوی نو دغسی چیک بانک ردوی .

Material alteration :6

کله چی حساب لرونکی په چیک کی څه تغیرات راولی او دهغه تغیراتو سره ډانگړی امضا ونه کړی نو دغسی چیک بانک ردوی او نه بی قبلوی.

Mutilated cheque :7

کله چی یو چیک په دوه یادوو څخه زیاتو برخو کی ټیری شوی وی یعنی شکیدلای وی دغسی چیک بانک نه قبلوی .

Insolvency of customer :8

کله چی دیوکس د مفلصی خبرتیا دمحمی لخوا ټخه بانک ته ورکړل شی نودهغی ټخه وروسته چی دمشر په اکاونټ باندی هر ټومره چیکونه جاری کیږی ټول به دبانک لخوا ردیږی .

Order of court :9

کله چی محکمه بانک ته امر وکړی چی دکوم مشخص کس حساب کنټرل شی نو دهغی ټخه وروسته چی دهغی حساب باندی هر ټومره چیکونه جاری کیږی دبانک لخوا ټخه به ردیږی.

Different in amount, in words and figures :10

کله چی په چیک باندی په الفاظو او اعدادوکی لیکل شوی دپیسو مقدارکی فرق موجود وی نو داسی چیک دبانک لخوا ټخه نه قبلېږی.

Notice of Bank :11

کله چی یومشری بانک ته په لیکلی توگه امر وکړی چی زما حساب دی کنټرل شی نو دوی دامر په اساس چی ټومره چیکونه ددی حساب ټخه جاری کیږی دبانک لخوا ټخه نه قبلېږی.

Central bank

Main function of central bank

1: Sole right of note issue

دپیسو چاپولو یواځینی حق: دپیسو چاپولو یواځینی حق مرکزی بانک لری بل هیڅ بانک نشی کولی چی پیسی چاپ کړی مرکزی بانک ددوه سیستمونوله مخی پیسی چاپوی .

A: Fixed fiduciary system

ددی سیستم له مخی دیوهیواد تخمیناً مصارف او عوائید معلومیږی کچیرته دعوائیدو ټخه مصارف زیات وی یعنی عوائید کم وی اومصارف زیات وی نومرکزی بانک چی کوم لوټونه، پیسی چاپوی نودهغی لپاره **Reserve** نه ساتی خوکه چیرته اضافی پیسی چاپوی نودهغی لپاره به سل فیصده **Reserve** ساتی.

B: Proportional reserve system

ددی سیستم له مخی عوائید اومصارف نه معلومیږی مگر دپیسو چاپولو لپاره یوه خاصه اندازه **Reserve** ساتل کیږی اوهر ټومره پیسی چی چاپوی دهغی ټاکل شوی اندازه **Reserve** ورته ساتل کیږی.

Banker bank :2

دمرکزی بانک یوه وظیفه داده چی په هیواد کی دبانکداری نظام کنترولوی نوټکه مونږ ورته دبانکونو مشربانک وایو.

Banker to the state :3

ددولت بانک: ٿرڏ ڳهه جي تجارتي بانڪونه عاموخلڪوته مختلف وظيف سرته رسوي همدارن ڳهه مرڪزي بانڪ دولت ته مختلف کارونه سرته رسوي لڪه دولت ته عوائيد راٿولول، دولت ته قرض ورڪول، ددولت مصارف ورڪول او ددولت پيسي ديواي ٿڃه بل ڏاي ته انتقالول.

Banker clearing house :4

دبانڪونولپاره تصفيه خاني جوڀول: دمرڪزي بانڪ يوه وظيفه داده چي دهيوادپه مختلفوساحوڪي تصفيه خاني ياحساب ڳر جوڀوي چيرته چي دٿولولبانڪونونماننده ڳان راٿولپري او خيل حسابونه تصفيه ڪوي.

Lender to the last resort :5

دتجارتي بانڪونواخري ڪومڪ ڪونڪي : ڪله چي تجارتي بانڪونوته ڪوم مشڪل پيداشي او دوي خيل مشڪل پخيله حل نشي ڪڀري نوي دغه وخت ڪي مرڪزي بانڪ مداخلت ڪوي او دتجارتي بانڪونومشڪل حلوي اوتجارتي بانڪونه له منڏه تلووٿڃه ڙغوري.

Financial agent :6

مرڪزي بانڪ ددولت مالي نمائنده دي يعني ددولت چي دپيسوسره ٿومره ٿڀلي فيصلتي ڪوي هغه ٿول ڪنٽرول او اداره به دمرڪزي بانڪ لخوا ٿڃه ڪيري .

Effective monetary policy :7

دپيسوگٿوره پاليسي: مرڪزي بانڪ په هيوادڪي دپيسو عرضه برقرار ساتي ترٿو دپيسو عرضه نه ڪمه شي اونه زياته ڪچيرته په ملڪ ڪي دپيسو عرضه زياته شي نو **Inflation** ڳراني رامنڏته ڪيري اوڪه چيرته عرضه ڪمه شي نو **Deflation** ارزاني رامنڏته ڪيري چي دغه دواڀه حالته يو ملڪ دنباهي سره مخ ڪوي.

Custodian of monetary reserve :8

دقيمتي شيانومحافظت ڪول: دمرڪزي بانڪونويوه وظيفه داده چي ددولت قيمتي شيان وساتي لڪه سره زر، سڀين زر، ددولتي جايدات ڪاغذونه، دخارجي اسعارو ساتنه اوداسي نور.

Foreign exchange

خارجي اسعار: هغه ڪرنسي يا پيسي چي په ٿوله نڀي ڪي د اعتبار وڀ وي يا په ڪومه ڪرنسي چي مونڀ په ٿوله نڀي ڪي راکڙه ورڪڙه ڪولاي شو هغي ته خارجي اسعار وائي.

Importance of foreign exchange

Strength of economy :1

د اقتصاد پياوړی کول: د خارجي اسعارو يوه گټه داده چې پدې سره ديو ملک اقتصاد پياوړی کيږي
ټومره چې په هيوادکي خارجي اسعار زياتيږي په هماغه اندازه دغه هيواد ددی توانايی پيدا کوي
چې دخپل ضرورت وړ ټول شيان تر لاسه کړي او خپل اقتصاد ته پرمختگ ورکړي.

Balance of payment :2

کله چې په يو ملک کي صادرات د وارداتو څخه زيات شي دی حالت ته **Balance of payment** وايي او دغه حالت ديو هيواد لپاره بڼه حالت وي ځکه ټومره چې په هيوادکي
خارجي اسعار زياتيږي په هغه هيوادکي به صادرات هم زياتيږي .

Make international trade easy :3

ټرنډه چې خارجي اسعار په ټوله نړۍ کي دا اعتبار وړ دي نو ځکه دی سره نړيوال تجارت اسانه کيږي.

Rate of exchange :4

د خارجي اسعارو يوه فايده داده چې ددی پواسطی سره مونږ کولای شو چې ديو بل هيواد
د شيانو ارزښت يا د کرنسۍ ارزښت دخپل هيواد په کرنسۍ کي معلوم کړو .

Hard currency nation :5

په کومو هيوادونو کي چې د خارجي اسعارو په نرخ کي ژر ژر تغير راځي هغه
تغير ملکونو ته **H.C.N** وايي ټومره چې په يو ملک کي خارجي اسعار زياتيږي نو په هماغه
اندازه په ملک کي د خارجي اسعارو په نرخ کي ژر ژر تغير نه راځي.

Credit worthiness :6

ټومره چې په يو ملک کي خارجي اسعار زياتيږي په هغومره اندازه نړيوالی مالی اداري په
هغه ملکونو باندی د قرض باور کوي او په اسانۍ سره هغه ملکونو ته قرض ورکوي.

Foreign exchange market

هر هغه ځای مارکيټ يا بازار په کوم ځای کي چې خارجي اسعار اخیستل کيږي او يا
خرتول کيږي او د مرکزي بانک سره راجستر وي هغه ځای ته د خارجي اسعارو بازار
وايي.

Functions of foreign exchange market

Transfer function :1

دخارجی اسعارو د بازار یوه وظیفه داده چی دوی دخپلومشتریانو لپاره دیوډای څخه بل ډای ته خارجي اسعار انتقالوی او په بدل کی یی تری فیس اخلی.

Credit function :2

دقرض ورکولو وظایف: دوی خپلومشتریانو ته مختلف ډول قرضونه ورکوی لکه لنډمهاله، اوږدمهاله او منح مهاله قرضونه او په بدل کی یی تری سود اخلی.

Hedging function :3

دخارجی اسعارو د بازار یوه وظیفه داده چی دوی خپلومشتریانو ته دیومشخص وخت لپاره خارجي اسعار په یو ټاکل شوی نرخ سره تبادلہ کوی چی دی وظیفی ته دسیټی وظیفه وایی. دا اکثره په صرافی مارکیټ کی ترسره کیږی.

Exchange control

دا هغه سیستم ته ویل کیږی چی په کوم کی دیوملک وگړی نشی کولی چی دخپلی خوښی ترحدہ پوری خارجي اسعار له ډان سره وساتی ددولت لخوا څخه دخارجی اسعارو د ډان سره ساتلو لپاره یو خاص حد ټاکل شوی وی اودهماغه حد څخه زیات خارجي اسعار یوکس له ډان سره نشی ساتلی چی دا دیوملک لپاره ډیر گټور تمامیږی.

Objectives of foreign exchange

To correct adverse balance of payment :1

دخارجی اسعارو دکنترول یوه فایده داده چی په ملک کی صادرات زیاتیږی او واردات کمیږی او په ملک کی د **Balance of payment** حالت رامنډته کیږی چی دیوملک لپاره ښه او په زړه پوری حالت وی .

To conserve foreign exchange :2

To present the flight to capital abroad :3

دغه پورته دواړه نقطی یوه معنی لری. دخارجی اسعارو دکنترول یوه فایده داده چی دولت کولی شی په ملک کی خارجي اسعار ذخیرکړی یعنی دولت دخارجی اسعارو دکنترول پواسطی سره تجاران دی نه پریردی چی په غیر ضروری توگه دملک څخه بهرته خارجي اسعار انتقال کړی .

To protect home industry :4

بله فایده یی داده چی ددی پواسطی سره دولت کولی شی چی خپلی کمپنیانی دتباھی څخه وژغوری ځکه چی په یوملک کی خارجي اسعار موجود وی نو دولت کولی شی چی په

ٽولو هغه شيانود ر اوار دلولو بنديز- ولڳوي كوم چي په خپل هيوادكي توليديږي نو دي كار سره ديوملك داخلي صنعت پياوړي كيږي.

To stabilize exchange rate :5

دخارجي اسعارو دکنترول يوه فايده داده چي ددي پواسطي سره دولت کولي شي چي په ملک کي دخارجي اسعارو نرخ برقرار وساتي کچيرته په يوملك کي دخارجي اسعارو عرضه دضرورت څخه زياته شي اويا هم دضرورت څخه کمه شي نودخارجي اسعاروپه نرخ کي به زياتوالي رائي نودولت دخارجي اسعارو پواسطي سره داسعارو نرخ برقرارساتي او دخارجي اسعارو نرخ هم برقرارپاتي كيږي.

To practice discrimination in international trade :6

دخارجي اسعارو دکنترول يوه فايده داده چي ددي پواسطي سره مونږ دټينو ملکونوسره چي وغواړوتجارتی اړيکي لږي کړواو يا هم تجارتي اړيکي خرابي کړو نو دخارجي اسعارو پواسطي سره امکان لري.

To check the important of non-essential items :7

دخارجي اسعارو دکنترول پواسطي سره دولت کولي شي چي دغيري ضروري شيانود را وار دلولو مخنيوي وکړي.

Advance against properties

هغه شتمني دکومو په بدل کي چي مونږ دبانک څخه قرض اخلو:

A: Mortgage

گروه گڼر: کله چي يوکس خپله نه انتقاليدونکي شتمني لکه ټمکه يا تعمير دبانک سره گروه کړي اودهغي په بدل کي دبانک څخه قرض واخلی دی ته **Mortgage** وايي. پدي قرارداد کي چي کله قرض اخيستونکي په خپل وخت سره بانک ته قرض واپس نه کړي نوبانک دا حق نه لري چي دمحمکي له اجازي پرته دا شتمني خرڅه او خپلي پيسي ترلاسه کړي.

برخی: Parties

Mortgager گروه کوونکي: هغه کس ته ويل كيږي چا چه خپله نه انتقاليدونکي شتمني گروه کړي وي.

Mortgagee گروه ورکوونکي: هغه کس ته ويل كيږي چي دچاسره چي نه انتقاليدونکي شتمني گروه شوي وي.

Right and liability of mortgager

دگروه کونکی حقوق اوزمه واریانی:

- ۱: کله چی د **Mortgagee** قرارداد پوره شی او **Mortgager** پخپل وخت سره بانک ته قرض واپس کړی نو د **Mortgager** دا حق جوړېږی چی پخپل جایداد باندی قبضه ترلاسه کړی.
- ۲: کله چی جایداد **Mortgager** ترلاسه کړ نوپه جایداد چی ژومره ټیکسونه راټی هغه به **Mortgager** ورکوی.
- ۳: د **Mortgagee** دقرارداد په دوران کی چی شتمنی ته کوم نقصان ورسپړی نو دا د **Mortgager** حق جوړېږی چی د **Mortgagee** څخه دتوان غوښتنه وکړی.

Right and liability of mortgagee

دگروه ورکونکی حقوق اوزمه واریانی:

- ۱: کله چی دمحمکی لخوا نه **Mortgagee** ته دجایداد دخرټولو اجازه ورکړل شی نو دا د **Mortgagee** حق جوړېږی چی جایداد خرڅ کړی اوخپلی پیسی ترلاسه کړی.
- ۲: کچیرته دمحمکی لخوا څخه **Mortgagee** ته دجایداد خرټولو اجازه ورنه کړل شی نوپه **Mortgagee** باندی دا لاندی ذمه واریانی راټی .
- ۱: دجایداد به داسی حفاظت کوی لکه ټوک چی دخپل جایداد حفاظت کوی.
- ۲: دجایداد څخه چی ژومره عوائیدلاسته راټی په هغی به د **Mortgagee** حق جوړېږی.
- ۳: دجایداد ټول ټکسونه به دجایداد دعوائیدو څخه ورکول کپړی.
- ۴: دجایداد ترمیم مصارف به دجایداد دعوائیدو څخه ورکول کپړی.
- ۵: **Mortgagee** باید په جایداد کی هیڅ قسمه تغیرات را نه وړی.

B: Pledge

کله چی یوکس خپله انتقالیدونکی شتمنی دبانک سره گروه کړی اودهغی په بدل کی دبانک څخه قرض واخلي اوشیان دکمپنی یا دشخص دگودام څخه دبانک گودام ته انتقال شی دی ته **Pledge** قرارداد ویل کپړی.

Parties برخی

Pledger: 1 هغه کس ته وایی چا چه خپله انتقالیدونکی شتمنی دبانک سره گروه کړی وی.

Pledgee: 2 هغه کس ته وایی چا چه انتقالیدونکی شتمنی گروه اخیستی وی.

C: Hypothecation

کله چی یوکس خپله انتقالیدونکی شتمنی دبانک سره گروه کړی اوشیان دکمپنی دگودام څخه دبانک گودام ته انتقال نه شی دی ته **Hypothecation** وایی.

D: line

کله چی یوکس خپله انتقالیدونکی شتمنی دبانک سره گروه کړی او دقرض نه واپس کولو په صورت کی بانک داحق لری چی دمحمکی داجازی نه پرته هغه شتمنی خرڅه کړی اوخپلی پیسی تر لاسه کړی.

Islamic banking

Main instruments of Islamic banking

Musharika :1

مشارکه د عربی لفظ نه اخیستل شوی دی چی مطلب یی شراکت دی. د مشارکه په کاروبار کی مشتری اوبانک په کاروبار کی شریک کړی او همدارنگه د کاروبار په گټه اوتوان کی هم دواړه شریک دی.

دمشارکه کاروبار لاندی خواص لری:

۱: کچیرته د مشارکه کاروبار اضافی پیسوته ضرورت شی نواضافی پیسی به کاروبارته دبانک لخوا نه راوړل کړی.

۲: د کاروبار ټول فعالیتونه او کړنې مشتری ترسره کوی بانک صرف دهغی د ټارنی حق لری.

۳: د کاروبار په گټه اوتوان کی به بانک اومشتری دقرار داد له مخی شریک وی.

Mudariba :2

مضاربه د عربی لفظ مضرب نه اخیستل شوی چی مفهوم یی مدیردی یا منیجر. د مضاربه په کاروبار کی به یوه ډله کاروبارته پیسی راوړی چی ورته (رب المال) وایی اوبله ډله به خپل مهارتونه استعمالوی چی ورته (مضاربه) وایی.

دمضاربه کاروبار لاندی خواص لری:

۱: مضاربه کاروبار باید راجستروی.

۲: کوم کس چی د مضاربه کاروبار مخ ته وړی نو د مضاربه کاروبار په دوران کی دبل کاروبار پر مخ وړولو حق نه لری.

۳: د مضاربه کاروبار د ټارنی لپاره یوه اسلامی کمیټه ټاکل کړی تر ټو د مضاربه کاروبار ټول کارونه تائید کړی چی د شریعت مطابق دی اوکه نه.

۴: کوم کس چی د مضاربه کاروبار مخ ته وړی باید د کاروبار په باره کی مکمل معلومات ولری.

۵: د مضاربه کاروبار د سرمایی لاسته راوړلو لپاره کولی شی چی سهمونه خرڅ کړی.

۶: د مضاربه کاروبار گټه به د مشتر اوبانک تر منځ دقرار داد له مخی تقسیم کړی.

۷: دمضاربه کاروبارتاوان به د رب المال په غاړه وی.

3: Participation term certificate (PTC)

هغه قرض پاڅوته وایې چې په کوم کې چې مشتری اوبانک په گټه اوتوان کې شریک وی. لاندې خواص لری:

۱: دا دسرمایه گزاری اسلامی طریقہ ده

۲: (PTC) لندمهاله او اوږدمهاله کیدای شی.

۳: کچیرته کاروبار گټه وکړه نو (PTC) اخیستونکی ته به گټه ورکول کیږی.

۴: کچیرته کاروبارتاوان وکړ نو (PTC) اخیستونکی ته به توان ورکول کیږی.

4: Leasing

کله چې یوکس خپله شتمنی دبانک سره گروه کړی او دهغی په بدل کې دبانک څخه قرض واخلی او بانک دشتمنی استعمالولوپه بدل کې هغه کس ته یوه اندازه عواید هم ورکړی دی ته اجاره وایی.

5: Bai- Muajjal

کله چې بانک خپلومشتریانوته دخر ټلاو لپاره شیان واخلی او دهغی لپاره یومناسب نرخ وټاکي نو دی ته Bai muajjal وایی او دا داسلامی بانکونودگټی یوه وسیله ده.

6: Rent sharing

کله چې بانک دیوکس په ټمکه کې تعمیرجوړکړی او دهغی تعمیرپه عوایدوکی بانک دمشتری سره شریک شی دی ته رینټ شئیریند گوايي.

7: Hire purchase

کله چې بانک خپلومشتریانوته په کشتونوباندی شیان واخلی اودشیانواصلی نرخ پټ وساتل شی یعنی په شیانوباندی دوه نرخونه کینلښودل شی. دمثال په ډول یوکس په بل کس باندی موټرپه کشتونوخرتوی دموټر قیمت دری لکه افغانی دی دا یی پری په ټلور لکه خرڅ کړی، داسی نه چې دیوکال لپاره په دومره او ددوه کالولپاره په دومره یونرخ به پری پدی.

Electronic banking

برقی بانکداری هغه بانکداری ته ویل کیږی چې د انټرنیټ له لاری ترسره کیږی او دی بانکداری ته (Home banking. Online banking. Internet banking) هم وایی.

Electronic payment system

1: Credit card

کریډیټ کارډ هغه کارډ ته ویل کیږی چې په کوم باندی مشتری دبانک څخه قرض واخلی. پدغه کارډباندی مشتری نشی کولی چې دبانک څخه نغدی پیسی ترلاسه کړی په کریډیټ کارډباندی مشتری کولی شی چې خریداری ترسره کړی په کریډیټ کارډکی لاندی خبری شاملی دی.

(A) دکریډیټ کارډ څخه مشتری کولی شی چې دملک دننه او دملک څخه بهر استفاده وکړی.

(B) دکریډیټ کارډ د ترلاسه کولو لپاره مشتری باید بانک ته عریضه وکړی.

- (C) کریڊیٽ کارڊ دیوکس ڏخه بل کس ته نشی انتقالیدی.
- (D) چی کله هم په کریڊیٽ کارڊ باندی راکړه ورکړه وشی نوبانک دمشتری ڏخه فیس اخلی.
- (E) کله چی دلومپری ډل لپاره مشتری غواړی کریڊیټ کارڊ جوړکړی نوبانک ته باید دغږیتوب **Membership** فیس ورکړی.
- (F) کریڊیټ کارڊ باید دکال ڏخه وروسته نوی شی اومشتری به دنوی کیدو فیس هم جمع کوی.

ATM (Automated teller machine) card :2

دا هغه کارڊ ته ویل کیږی چی په کوم کی مشتری خپلی قاغذی پیسی برقی پیسوته تبدیلوی پدغه کارڊ باندی مشتری دبانک ڏخه قرض نشی اخیستلی پدی کارڊکی دمشتری خپلی پیسی موجودی وی په **ATM CARD** باندی مشتری بانک ته هیڅ قسمه سود نه ورکوی. پدغه کارڊ باندی مشتری په یوه ورځ کی دیوخاص اندازه ټاکل شوی پیسوڅخه زیاتی پیسی نشی راویستلی.

Debit card :3

دا هغه کارڊ ته ویل کیږی چی پدی کی دمشتری خپلی پیسی هم شاملی وی اودبانک ڏخه ورباندی هم قرض راویستلی شی چی کله په **ATM CARD** باندی بانکونه خپلومشتریانوته دقرض ورکولوسهولیت هم ورکړی همدغه **ATM CARD** په ډیټ کارڊ ته بدلیری.

Online banking :4

هغه بانکداری کومه چی د انټرنیټ پواسطه ترسره کیږی هغی ته انلاین بانکداری ویل کیږی. په انلاین بانکداری کی مشتری کولی شی چی دبانک دهری څانگی ڏخه پیسی وباسی او یا هم پکی پیسی جمع کړی او یا هم دیوډای ڏخه بل ډای ته انتقال کړی .

The End

Prepared by Asifmobasser

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**